

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 1062/20

לפני: כבוד המשנה לנשיאה (בדימוס) נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט א' שטיין

המערערת: מדינת ישראל

נגד

המשיבים: 1. אברהם סימון
2. בת ציון סימון

בקשה מטעם המשיבים להבהרת פסק הדין מיום
11.11.2021

בשם המערערת: עו"ד ד"ר טלי מרקוס

בשם המשיבים: עו"ד משה רוזנפלד

פסק-דין (הבהרה)

השופט נ' סולברג:

1. פסק דיננו, שניתן ביום 11.11.2021 – מדבר בעד עצמו, והוא אינו זקוק להבהרה ולהשלמה. יחד עם זאת, למקרא הבקשה להבהרת פסק הדין, שהוגשה מטעם המשיבים, ותגובת המערערת לבקשה, נראה כי הצדדים, למצער חלקם, קוראים בפסק הדין את מה שאין בו; אין מנוס אפוא מלחזור ולהבהיר, בדגשים המתאימים, באופן חריג, וזאת גם לנוכח החידוש בפסק הדין, שמטבעו צופה פני עתיד.

2. במישור העקרוני, לגבי הוצאת צו חוסם 'קלאסי', המופנה למזכירות, ומורה לה שלא לקבל מסמך שהוגש על-ידי בעל דין, הרי שבפסק הדין קבענו, כי ככלל לא ניתן להורות על מתן צו חוסם שכזה: "בעניין אלון נקבע כי בית המשפט המחוזי נעדר סמכות להורות כי תביעות שמגיש אדם במחוז 'לא יובאו לדיון ולבירור'. לאמור, אפילו כאשר נתקל בית המשפט במקרה קיצון – של מתדיין טרדן שאינו מרפה, ואשר הכלים המקובלים לטיפול בנקיטת הליכים טרדנית אין בהם כדי לסייע בהתמודדות עמו – אין לו לבית המשפט סמכות

לקבוע כי תביעותיו של אותו מתדיין, טרדן ככל שיהיה, לא תתקבלנה לרישום במזכירות בית המשפט. בהעדר הסמכה מפורשת, בית המשפט אינו יכול לעצום עיניו מראות, ולאטום אוזניו משמוע; גורם שיפוטי כלשהו, נדרש לעיין בתביעה או בבקשה שהוגשה, ורק לאחר מכן יהא בכוחו לעשות שימוש בסמכויות המסורות לו, דוגמת מחיקה או דחייה של כתב הטענות, או הטלת הוצאות משמעותיות, לפי העניין. [...] צו המורה למזכירות בית המשפט שלא לקבל לרישום תביעה או בקשה של פלוני, כך שטענותיו כלל לא יובאו לידיעתו ולבחירתו של גורם שיפוטי כלשהו – ברי כי יש בו משום פגיעה חמורה ביותר בזכות הגישה לערכאות, אם לא שלילה מוחלטת שלה; ועל כן – יש ממש בקביעה, כי הוצאת צו שיפוטי מעין זה, דורשת הסמכה מפורשת בחוק [...]” (פסקאות 29-31).

3. לכלל זה, כמו לכלל כלל, יש יוצא מן הכלל: צו חוסם בעניינו של הליך ספציפי, שהדין בו הסתיים זה מכבר, ואוסר על בעל הדין להגיש בקשות נוספות בגדרי אותו הליך. כפי שנאמר בפסק הדין, “לאחר שבית המשפט נדרש לטענות הצדדים, והטיפול בתיק הסתיים, הרי שבעל הדין שיזם את ההליך, זכה לקבל את יומו בבית המשפט; טענותיו – נבחנו ונדונו על-ידי גורם שיפוטי, זכותו לפנות לערכאות בעניין – מוצתה; ובקשותיו החוזרות לאחר גמר ההליך – אינן נובעות אלא מחוסר רצון, או העדר יכולת, לקבל את העובדה כי תמה המלאכה, ובית המשפט קם מכסאו [...]”. מכאן, שצו חוסם המורה למזכירות שלא לקבל את בקשותיו של פלוני במסגרת הליכים שהסתיימו זה מכבר, בפרט כאלה שהפכו חלוטים, למעשה אינו פוגע בזכות הגישה לערכאות, או למצער פוגע בה פגיעה קלה עד מאוד. צווים חוסמים כאלה, נדרשים לצורך שמירה על סדרי עבודה בסיסיים של בית המשפט, מבחינה מנהלתית, וסבורני כי הסמכות לתתם מעוגנת בסמכויות העזר הדיוניות של בית המשפט [...]” (פסקה 33). המסקנה העולה מפסק דיננו היא חדה וברורה: צו חוסם בהליכים שהסתיימו – כן; צו חוסם בהליכים שטרם הסתיימו – לא ולא.

4. סוג נוסף של צו חוסם, הוא זה שהוגדר על-ידינו בפסק הדין, כ'צו מניעה אישי'. צו זה פגיעתו פחותה, הוא אינו שולל את שיקול הדעת השיפוטי, ואינו נועל את דלתות בית המשפט בפני הפונה אליו. צו זה, כשמו כן הוא – צו מניעה אישי – והוא אינו מופנה למזכירות כלל ועיקר. ככל שאותו מתדיין טרדן, שנגדו ניתן 'צו מניעה אישי' מחליט 'לזלזל' בהוראות הצו, ומוסיף להגיש כתבי בית דין בניגוד לאמור בו, הרי שעל המזכירות 'לחרוק שיניים', ובלית ברירה לקבל את המסמכים לרישום. אין זה עניינה של המזכירות לפשפש במעשיהם של בעלי הדין, ולבחון אם הם מקיימים את הוראות בית המשפט, אם לאו. בהתאם, נוכח פגיעתו הפחותה של צו שכזה בזכות הגישה לערכאות, קבענו כי במישור הסמכות, ניתן להורות על הוצאת צו כאמור, גם ביחס להליכים שטרם הסתיימו. יחד עם זאת, הודגש, כי "עצם ההחלטה ליתן צו חוסם, על סוגיו – לא תינתן בנקל, והיא דורשת משנה זהירות" (פסקה 38).

5. מן ההיבט הפרוצדורלי, הרי שדרך המלך להוצאת צו מניעה אישי, היא בפתחת הליך נפרד, בבית המשפט המחוזי, שבו תתבקש הוצאת צו המניעה. הליך כאמור, יכול שיוגש על-ידי בעל דין אשר רואה עצמו נפגע מהליכים טורדניים המוגשים נגדו חדשים לבקרים, ויכול שיוגש בידי המערערת האמונה על שמירת האינטרס הציבורי, שנפגע גם הוא מהגשתם של אותם הליכים טורדניים, אשר 'סותמים' את מערכת המשפט, ומעכבים את הטיפול בעניינם של בעלי-דין נורמטיביים. בסיומו של ההליך, יכול שיינתן צו 'פרטני' המתייחס להליך מסוים, או לבעל דין מסוים, ויכול שיינתן צו 'כוללני' יותר, כפי שניתן בענייננו. הכל בהתחשב בנסיבות העניין, ובהתאם לעיקרון המידתיות.

6. בל נטעה; המזכירות אכן לא תוכל לאכוף את קיומו של אותו צו מניעה אישי, אך בכך הוא אינו הופך ל'אות מתה', או לכלי אין חפץ בו. אדרבה, אם המתדיין הטרדן יתמיד בטורדנותו, יוכל אותו גורם שעתר לקבלת הצו מלכתחילה, תהא זו המערערת או כל בעל דין אחר – להגיש לבית המשפט נותן הצו, בקשה לפי פקודת בזיון בית משפט. אם יגיע בית המשפט לכלל מסקנה, כי אכן הוגשו מסמכים בניגוד להוראות הצו, יהא אז בסמכותו להטיל על מפר הצו את הסנקציות הקבועות בפקודת בזיון בית משפט.

7. גם במישור הפרקטי, זהו הפתרון היעיל והאפקטיבי. צו חוסם המופנה למזכירות, נדמה כפתרון של 'זבנג וגמרנו', אך למעשה מדובר בדרך 'קצרה שהיא ארוכה' (על-פי: בבלי, עירובין נג, ע"ב), אשר צפויה להביא ל'מירוץ עכברים' שאין לו סוף: המזכירות תסרב לקבל את המסמכים, בהתאם להוראות הצו; אותו מתדיין טרדן יפנה בהשגה על החלטת המזכירות; במצב דברים זה, לא יהא מנוס מטיפולו של גורם שיפוטי בתיק, וחוזר חלילה; ו'מה הועילו חכמים בתקנתם?'. אכן, צו מניעה אישי אינו פתרון אינסטנט, כמוהו כ'טיפול שורש', המעביר את החובה והנטל מידי המזכירות, לידי המתדיין הטרדן עצמו. איש לא ימנע אותו מתדיין טרדן, מלנסות 'לעקוף' את הוראות הצו שהופנה נגדו. ואולם, כאמור, ככל שיתמיד המתדיין הטרדן בהפרת הצו, בסופו של דבר הוא יכול למצוא עצמו מתמודד עם סנקציות שיוטלו עליו מכוח פקודת בזיון בית משפט, על כל המשתמע מכך. עדיפה אפוא 'דרך ארוכה וקצרה', אשר תביא לבסוף להגשמת מטרת הצו.

8. בהתאם לאמור, ברי כי הצו החוסם שניתן בעניינם של המשיבים, במסגרת פסק דינו, הוא 'צו מניעה אישי', ולא צו חוסם המופנה למזכירות. כך גם הודגש במפורש בפסקה 53 לפסק הדין: "נקבל את ערעור המדינה באופן חלקי, במובן זה שנוציא תחת ידינו צו חוסם, המורה כי יאסר על סימון, יחד ולחוד, או לצד בעלי דין נוספים, להגיש בכל ערכאה משפטית תביעות או הליכים משפטיים בבקשה לבטל החלטות חלוטות, או להגיש תביעות או לנקוט בהליכים משפטיים בגין הליכים משפטיים תלויים ועומדים, או כאלה שהסתיימו.

הצו לא יחול על שימוש בזכות ערעור המעוגנת בדין, ותחולתו תהא מיום מתן פסק דין זה, ועד ליום 1.1.2027. למען הסר ספק, צו זה אין כוחו יפה כלפי הליכים שנפתחו זה מכבר; באותם עניינים, יכריעו בתי המשפט כחכמתם" (ההדגשה הוספה – נ' ס'). עינינו הרואות: הצו הופנה כלפי המשיבים; לא כלפי המזכירות. ממילא, המזכירות מצדה אינה נדרשת לבחון אם עומדים המשיבים בתנאי הצו החוסם, אם לאו. יהא המסמך שאותו מגישים המשיבים אשר יהא, כל עוד הוא עומד בתנאים הנדרשים מבעלי-דין רגילים, על המזכירות לקבלו לרישום. לעומת זאת, אם סבורה המערערת, כי המשיבים מפרים את צו המניעה האישי שניתן בעניינם, הרי שפתוחה לפניה הדרך, להגיש בקשה לפי פקודת בזיון בית משפט.

9. עוד זאת אציין, כי בהתאם לרציונל העומד מאחורי הוצאת צו המניעה האישי, ברי כי אין בכוחו של הצו, כדי למנוע את המשיבים מלמצות הליכי ערעור הנתונים להם, ככל בעל דין באשר הוא. יהא זה ערעור בזכות, תהא זו בקשת רשות לערער; אין הצדקה להבחין ביניהם. תחולתו של הצו דנן, הנובעת מתכליתו, לא נועדה אלא למנוע הגשה של הליכים החורגים מסדר הדברים הרגיל, ולא עונים על הגדרת הליכי ערעור 'סטנדרטיים', דוגמת: "תביעות או הליכים משפטיים בבקשה לבטל החלטות חלוטות, או להגיש תביעות או לנקוט בהליכים משפטיים בגין הליכים משפטיים תלויים ועומדים, או כאלה שהסתיימו".

10. תקוותינו היא כי המשיבים ייטיבו דרכם, יחדלו מהטרדת בתי המשפט שלא לצורך, יקיימו את הוראות הצו, ככתבו וכלשונו, ולא יהיה צורך להיזקק להטלת סנקציות, מכוח פקודת בזיון בית משפט. מפתח זה, כאמור, מסור בידי המשיבים בלבד. אם ישמעו המשיבים לעצתנו זו, יוכל ההליך לבוא סוף סוף לידי סיום; והכל "על מקומו יבוא בשלום" (שמות יח, כג).

ניתן היום, א' בסיוון התשפ"ב (31.5.2022).

ש פ ט

ש פ ט

המשנה לנשיאה (בדימוס)